

Sessio 4 Palvelut ja käyttäjät II, Pj. Minka Leino-Holm

Minna Kahala, Johanna Huhtala ja Henna Kyhä: Kokemusasiantuntijasimulaatio opetuksessa

Kahala Minna, lehtori, SAMK

Huhtala Johanna, lehtori, SAMK

Kyhä Henna, tutkimuspäällikkö, SAMK

Samalla kun resurssit pienenevät mielenterveys- ja päihdetyössä, kohdataan kentällä uudenlaisia ja yhä vaikeampia haasteita. Nuorten huumausainekuolemien kasvu, väkivaltaisuuden lisääntyminen sekä monimuotoistuneet mielenterveydelliset ongelmat ovat olleet viime aikoina esillä mediassa. Vastataksemme näihin haasteisiin, tarvitaan yhä enemmän rajoja ylittävää yhteistyötä ja toimintaa eri sektoreilta tulevien toimijoiden kesken.

Tähän haasteeseen on Satakunnan ammattikorkeakoulussa vastattu kehittämällä kokemustoimijuuden hyödyntämistä niin sotealan opiskelijoiden koulutuksessa kuin jo työelämässä työskentelevien soteammattilaisten kanssa. Vuodenvaihteessa tuli voimaan myös lakivelvoite, jonka myötä kokemusasiantuntijoita on hyödynnettävä yhä enemmän palveluiden kehittämisessä.

Kokemusasiantuntijatoimintaa on kehitetty vuoden kestävässä ESR-rahoitteisessa Ymmärrä asiakasta - kokemustoiminta keskiössä -hankkeessa (ESR TL5). Hankkeen aikana SAMKissa on osallistunut lähes 200 sosiaalialan ja hoitotyön opiskelijaa päihde- ja mielenterveystyön simulaatio-opetukseen. Simulaatio-opetuksessa, eli todellisuutta jäljittelevissä opetustilanteissa asiakkaan osaa ovat näyttelleet hankkeessa koulutetut kokemusasiantuntijat. Sosionomi- ja sairaanhoitajasimulaatioiden ohella hankkeessa on pilotoitu työelämäsimulaatioita työelämäyhteistyökumppaneiden kanssa mielenterveys- ja päihdeyksiköissä. Kokemukset ovat olleet erittäin positiivisia niin opiskelijoiden, kokemusasiantuntijoiden kuin työelämäedustajien taholta.

Vuoden kestäneen pilotin aikana on havahduttu siihen kuinka tärkeää on, että sote- ja koulutusorganisaatiot oppivat hyödyntämään kokemusasiantuntijuutta uudennalaisilla tavoilla. Tulevat sote-alan ammattilaiset tarvitsevat jo opintojensa aikana kosketuspintaa asiakasymmärryksen kautta saatavaan osaamiseen. Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen palveluita kehitettäessä johtaa parhaimmillaan palveluiden parempaan vaikuttavuuteen.

Ali Tavakoli: Addressing challenges in hybrid services for illiterate adult immigrants: Unique Needs and Barriers

Inclusivity and accessibility are among the main factors that promotes equality in using hybrid services for diverse members of the society including immigrants and refugees. However, for illiterate individuals who also face digital challenges, these services can present new challenges, making their integration into society more complicated. To get over such barrier, suitable support and education is needed to bring equality and fair access to those services. This paper explores the challenges illiterate immigrants and refugees face when using hybrid services, proposes possible solutions to bridge the gap and reports the efficiency of such interventions. These challenges include difficulties with language, lack of digital skills, and unfamiliarity with technology. As an intervention, digital literacy workshops were organized in multiple language. The outcomes emphasized on the importance of

personal assistance and basic digital trainings as a sustainable solution to empower illiterate individuals. The findings of the current paper show new measures are needed to make these services more empathic and accessible for the illiterate and less educated immigrants as a marginalized group of the society.

Tarja Vierula ja Saara Saukkola: Tunnustava etnografia jälkihuoltoon oikeutettujen nuorten kanssa toteutettuna

Tarja Vierula ja Saara Saukkola
tarja.vierula@tuni.fi
saara.saukkola@tuni.fi
Tampereen yliopisto
Porin yliopistokeskus
Yhteiskuntatieteet, sosiaalityö

Olemme tutkimuksessamme kiinnostuneita siitä, millaisena siirtymä lastensuojelun sijaishuollosta jälkihuoltoon näyttäytyy osana aikuistumassa olevien nuorten elämän kokonaisuutta. Jälkihuollon tehtävänä on lastensuojeluprosessin päättävänä palvelukokonaisuutena vastata nuorten yksilöllisten tarpeiden mukaisesta avusta ja tuesta sijaishuollon tai pitkäaikaisen avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen. Nuori voi saada jälkihuollosta apua esimerkiksi itsenäiseen asumiseen, rahankäyttöön, ihmissuhteisiin sekä erilaisten tukien ja palveluiden hakemiseen liittyvissä asioissa. Kaiken ikäiset sijoitettuina olleet alle 25-vuotiaat lapset ja nuoret ovat tietyn edellytyksin oikeutettuja jälkihuollon palveluihin, mutta tutkimuksemme keskittyy äskettäin täysi-ikäistyneiden nuorten kertomiin kokemuksiin ja tutkijoiden havaintoihin.

Tutkimusprosessin läpileikkaavana teemana on ollut, miten tavoittaa nuorten hallussa olevaa tietoa tutkimuseettisesti ja metodologisesti kestäväällä tavalla. Valintamme on ollut yhdistää etnografisia menetelmiä ja tunnustussuhdeteorioiden (Honneth 1995) ajatusta tunnustetuksi tulemisen tärkeydestä. Tunnustussuhdeteorioissa on keskeistä se, miten tulemme tunnustetuksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasoilla. Lähdemme siitä, että silloin kun nuoret tunnustetaan erilaisissa ympäristöissä, kuten lastensuojelun institutionaalisessa kontekstissa tai tutkimukseen osallistuvina, he tulevat ymmärretyiksi haluamallaan tavoilla ja sellaisina kuin kokevat olevansa. Mikäli tunnustamista ei tapahdu, he tulevat määritellyiksi jonkin kategorian kautta – esimerkiksi pelkästään jälkihuoltoon nuorina – sen sijaan, että heidät nähtäisiin siten kuin he haluavat tulla nähtyiksi. Tunnustussuhdeteorioiden hengessä olemme tutkijoina pyrkineet toimimaan vastavuoroisesti ja mahdollisimman paljon nuorten ehdoilla.

Esityksessämme pohdimme, miten tunnustavaksi etnografiaksi kutsumamme lähestymistapa näkyy nuorten kanssa toteuttamassamme etnografiassa ja millaisia onnistumisia ja haasteita siihen liittyy. Aineisto koostuu 1) kahden nuorten kanssa yhteensä 15:n tapaamisen aikana tuotetuista haastatteluista, joiden apuna on käytetty esimerkiksi verkostokarttoja, aikajanoja ja keskustelua nuorille tärkeistä paikoista. Lisäksi olemme tutkijoina kirjoittaneet 2) havaintopäiväkirjoja tapaamisten aikana tekemistämme havainnoista sekä reflektiopäiväkirjoja tutkimusetiikkaa, -prosessia sekä nuorten tapaamisissa heränneitä tunteita koskevista pohdinnoistamme. Aineistomme on tuotettu osana Hyvää jälkeä – Jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä -hanketta <https://projects.tuni.fi/hyvaajalkea>.

Suvi Holmberg: Sairaalan ulkopuolisen arjen merkitys osana institutionaalista hoitoa – terveydenhuollon (ammattilaisten) näkökulma

Suvi Holmberg, Tampereen yliopisto

Puheenvuorossa pohditaan sairaalan ulkopuolella eletävän arjen merkitystä osana terveydenhuollon institutionaalisia käytäntöjä ja hoitoa vakavan sairauden yhteydessä. Aihe on tärkeä sillä, vaikka sairastumisen yhteydessä lääketieteellinen hoito ja hoitotyön käytännöt ovat keskeisiä, sairastuneet matkaavat hoidon piiriin pääsääntöisesti omasta arjestaan käsin: keskeltä monenlaisia elämäntilanteita, joihin sairastuminen vaikuttaa ja joihin suhteessa sen henkilökohtaisia ja sosiaalisia merkityksiä arvioidaan. Terveydenhuollon institutionaalisissa kohtaamisissa sairastuneet saavat ohjeita terveytensä parantamiseksi ja monet institutionaaliset käytännöt siirtyvät sairastuneiden mukana sairaalan ulkopuoliseen elämään esimerkiksi lääketieteellistä kieltä hyödyntävinä puhetapoina, kotilääkityksinä tai arjessa tapahtuvina hoitotoimenpiteinä, joita toteuttavat sairastuneet itse tai heidän läheisensä. Melko vähän tiedetään kuitenkin siitä, mitä tuo liike institutionaalisen hoidon ja arjen välillä tarkoittaa toisin päin tarkasteltuna: kuinka sairaalan ulkopuolinen arki ja sen käytännöt siirtyvät ja ovat läsnä institutionaalisissa kohtaamisissa ja hoidossa? Miten esimerkiksi ihmisten arjestaan sairaalaan tuomat puhutavat, esineet tai selonteot arjen tapahtumista muokkaavat institutionaalista hoitoa tai mitä terveydenhuollon ammattilaiset ajattelevat arjen ja sen käytäntöjen merkityksestä osana vakavan sairauden hoitoa. Puheenvuorossa kysymyksiä tarkastellaan perehtymällä aiheita käsittelevään aikaisempaan tutkimukseen. Tavoitteena on tuoda esille näkökulmia siitä, kuinka sairaalan ulkopuolista arkea osana institutionaalista hoitoa ja käytäntöjä on aikaisemman tutkimuksen kentässä jäsenetty ja millaisia haasteita ja mahdollisuuksia arjen merkityksiin osana institutionaalista hoitoa yhdistetään. Puheenvuoro on osa henkilökohtaista post doc -tutkimusta: **Kun syöpä ei häviä - Etnografinen tutkimus kroonisesta rintasyövästä elettyinä ja institutionaalisisena (2023–2025)**. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä kroonisesta rintasyöpää sairastavien jokapäiväisestä elämästä sekä selvittää terveydenhuollon ammattilaisten käsityksiä sairaalan ulkopuolella eletävän arjen merkityksestä osana syövän hoitoa. Post doc -tutkimusta rahoittaa Suomen kulttuurirahaston Satakunnan rahasto.